

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Departament Ochrony Ludności
i Zarządzania Kryzysowego

DOLIZK-NRGW-5503-16/2020

Wyjaśnienia w zakresie wykonywania ratownictwa górskiego

Warszawa, styczeń 2020 r.

Wprowadzenie

Zgodnie z ustawą z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich¹, zwanej dalej „ustawą”, istotą ratownictwa górskiego jest prowadzenie działań ratowniczych, polegających w szczególności na organizowaniu i udzielaniu pomocy osobom, które uległy wypadkowi (czyli nagłemu zdarzeniu lub zachorowaniu, którego następstwem jest naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia) lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia w górach. Ratownictwo górskie to również transportowanie zwłok z gór (art. 2 pkt 7 i 11 ustawy).

Ratownictwo górskie dotyczy gór, tj. obszaru Beskidu Niskiego, Beskidu Wyspowego, Beskidu Średniego, Beskidu Sądeckiego, Beskidu Żywieckiego, Beskidu Małego, Beskidu Śląskiego, Bieszczadów, Gorców, Pienin, Sudetów Wschodnich, Sudetów Środkowych, Sudetów Zachodnich, Tatr, pasma Spisko-Gubałowskiego oraz Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej z wyłączeniem obszarów jednostek osadniczych i dróg publicznych (art. 2 pkt 1 ustawy).

Zgodnie z art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych² pod pojęciem „jednostki osadniczej” należy rozumieć wyodrębniony przestrzennie obszar zabudowy mieszkaniowej wraz z obiektami infrastruktury technicznej zamieszkały przez ludzi. Wymieniona ustawa wyodrębnia następujące rodzaje jednostek osadniczych: kolonia, miasto, miejscowość, osada oraz wieś.

Z kolei definicja drogi publicznej zawarta jest w przepisach ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych³. W świetle art. 1 tej ustawy wyróżnikami drogi publicznej są dwa elementy: nieograniczona podmiotowo możliwość korzystania z drogi zgodnie z jej przeznaczeniem z ograniczeniami i wyjątkami określonymi w tej ustawie lub innych przepisach szczególnych oraz zaliczenie drogi do określonej ustawowo kategorii. Ustawa dzieli drogi m.in. na następujące kategorie: drogi krajowe, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe, drogi gminne.

Ratownictwem górskim nie jest organizowanie i udzielanie pomocy osobom, które uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia na zorganizowanych terenach narciarskich, tj. ogólnie udostępnionych i odpowiednio naśnieżonych lub z odpowiednio przygotowanym sztucznym podłożem, oznaczone i zabezpieczone tereny przeznaczone do uprawiania narciarstwa lub snowboardingu, znajdujące się przy urządzeniach transportu linowego lub taśmowego przeznaczonych do transportu osób, a także narciarskie trasy biegowe oraz parki narciarskie i półka ćwiczebne. Na terenach tych wykonywane jest ratownictwo narciarskie, a jego zapewnienie jest obowiązkiem zarządzającego zorganizowanym terenem narciarskim.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy, ratownictwo górskie mogą wykonywać podmioty uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego, tj. podmioty które:

- 1) uzyskały zgodę na wykonywanie ratownictwa górskiego, o której mowa w art. 5 ust. 2 ustawy, oraz

¹ Dz.U. z 2019 r. poz. 1084.

² Dz. U. z 2019 r. poz. 1443

³ Dz. U. z 2018 r. poz. 2068, z późn. zm.

- 2) zostały wpisane do rejestru jednostek współpracujących z systemem Państwowe Ratownictwo Medyczne, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym⁴.

Zgoda na wykonywanie ratownictwa górskiego udzielana jest przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych w drodze decyzji administracyjnej. Postępowanie w przedmiocie udzielenia zgody na wykonywanie ratownictwa górskiego wszczynane jest na wniosek podmiotu ubiegającego się o jej udzielenie. Zgoda na wykonywanie ratownictwa górskiego jest udzielana, o ile dany podmiot spełnia wszystkie warunki określone w art. 5 ust. 2, tj.:

- 1) zapewnia stan gotowości do wykonywania ratownictwa górskiego na obszarze, na którym zamierza działać;
- 2) dysponuje kadrą ratowników górskich w liczbie niezbędnej do zapewnienia stanu gotowości do wykonywania ratownictwa górskiego;
- 3) posiada sprzęt specjalistyczny, środki transportu i łączności niezbędne do wykonywania ratownictwa górskiego.

W przypadku stowarzyszeń, których statut przewiduje możliwość tworzenia terenowych jednostek organizacyjnych decyzja – zgoda na wykonywanie ratownictwa górskiego, rozciąga się na wszystkie jednostki organizacyjne stowarzyszenia (również te, które posiadają osobowość prawną). Jednostka terenowa/oddział pozostaje częścią stowarzyszenia, nawet gdy posiada osobowość prawną. Posiadanie przez jednostkę terenową/oddział osobowości prawnej oznacza jedynie nabycie przez nią samodzielności w sferze stosunków cywilnoprawnych i praw majątkowych. Nie korzysta ona jednak z autonomii w zakresie działalności statutowej. Jednostki organizacyjne stowarzyszenia składają się na jednolitą i scentralizowaną organizację.⁵ W przypadku takich stowarzyszeń poszczególne jednostki organizacyjne nie posiadają legitymacji procesowej do występowania w sprawach statutowych (wniosek w sprawie wyrażenia zgody na wykonywanie ratownictwa górskiego dotyczy właśnie realizacji zadań statutowych stowarzyszenia).

Natomiast działania, polegające na „użyczeniu” zgody na wykonywanie ratownictwa górskiego, czy też na przyjmowaniu, przystępowaniu, zawieraniu porozumień o współpracy, tworzeniu konsorcjów, w sytuacji, kiedy jeden z podmiotów, będący stroną takiego porozumienia nie posiada wydanej na swoją rzecz zgody na wykonywanie ratownictwa górskiego, są niezgodne z przepisami ustawy. Niezgodne z przepisami prawa jest również „tworzenie” przez stowarzyszenia posiadające zgodę na wykonywanie ratownictwa górskiego jednostek terenowych, z podmiotów, które w obrocie prawnym funkcjonują jako samodzielne podmioty, których byt w żaden sposób nie jest uzależniony od woli stowarzyszenia.

Takie praktyki są obchodzeniem przepisów ustawy w zakresie obowiązku uzyskania zgody na wykonywanie ratownictwa górskiego.

Podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego, który uzyskał zgodę na wykonywanie ratownictwa górskiego zobowiązany jest w terminie 6 miesięcy od dnia jej wydania do uzyskania wpisu do rejestru jednostek współpracujących z systemem Państwowe Ratownictwo Medyczne, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym. W przeciwnym razie zgoda na wykonywanie ratownictwa górskiego wygasa.

⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 993, z późn. zm.

⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 21 listopada 2007 r., sygn. akt I ACa 906/07.

I. Organizowanie, kierowanie, koordynowanie i bezpośrednie prowadzenie działań ratowniczych w ramach ratownictwa górskiego

W celu niezwłocznego – bezpośrednio po otrzymaniu zgłoszenia o wypadku lub zagrożeniu w górach – podejmowania działań ratowniczych wchodzących w zakres ratownictwa górskiego⁶ podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego ma obowiązek zapewniania stanu gotowości do wykonywania ratownictwa górskiego. Zgodnie z ustawą, instrumentem służącym do zapewnienia stanu gotowości do wykonywania ratownictwa górskiego są stałe dyżury ratowników górskich.

Utrzymywanie stałych dyżurów oznacza pełnienie obowiązków zawodowych lub społecznych przez ratowników górskich w określonym czasie, według ustalonego trybu, bez przerwy, czyli nie dopuszczając do okresów, w których dyżur nie zachodzi – czyli 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu, 12 miesięcy w roku, a więc całodobowo i całorocznie⁷.

Utrzymywanie stałych dyżurów ratowników górskich jest stałym obowiązkiem podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa górskiego.

Stale dyżury mają być pełnione przez ratowników górskich.

W myśl art. 2 pkt 9 ustawy, ratownikiem górskim jest osoba, która łącznie spełnia następujące warunki:

- 1) posiada uprawnienia ratownicze lub instruktorskie w zakresie ratownictwa górskiego;
- 2) posiada specjalistyczną wiedzę z zakresu technik ratownictwa górskiego i topografii obszaru, na którym działa dany podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego;
- 3) spełnia wymagania określone w ustawie z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym dla lekarza systemu, pielęgniarki systemu, ratownika medycznego realizujących doskonalenie zawodowe lub ratownika;
- 4) jest zatrudniona lub pełni służbę w podmiocie uprawnionym do wykonywania ratownictwa górskiego lub jest członkiem tego podmiotu.

Warunek „posiadania uprawnień ratowniczych lub instruktorskich w zakresie ratownictwa górskiego”, a także „posiadania specjalistycznej wiedzy z zakresu technik ratownictwa górskiego i topografii obszaru, na którym działa dany podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego” spełnia osoba, która ukończyła szkolenie ratowników górskich organizowane na zasadach obowiązujących w danym podmiocie uprawnionym do wykonywania ratownictwa górskiego (zgodnie z art. 7 ust. 2 pkt 2 i 3 podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa górskiego uprawnione są do organizowania i prowadzenia szkolenia ratowników górskich).

Zgodnie z art. 53 ustawy, osoby które uzyskały uprawnienia ratownika górskiego na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem wejścia w życie ustawy zachowały swoje uprawnienia.

⁶ Zgodnie z art. 6 ustawy, w ramach ratownictwa podejmowane są działania ratownicze polegające w szczególności na: 1) przyjęciu zgłoszenia o wypadku lub innym zdarzeniu, 2) dotarciu na miejsce wypadku z wyposażeniem ratowniczym, 3) udzieleniu kwalifikowanej pierwszej pomocy, 4) zabezpieczeniu i ewakuacji osób przebywających w górach z terenów stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia, 5) transporcie osób, które uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia do miejsca, gdzie jest możliwe podjęcie medycznych czynności ratunkowych przez jednostki systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne, o których mowa w art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, po uprzednim uzgodnieniu miejsca przekazania osoby, której udzielono pomocy w ramach działań ratowniczych, z dyspozytorem jednostki systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne, 6) poszukiwaniu osób zaginionych w górach, 7) transporcie zwłok z gór.

⁷ Por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 1 czerwca 2016 r. sygn. akt. II GSK 148/15, LEX nr 2117101.

Przed dniem wejścia w życie ustawy do „organizowania oraz prowadzenia szkolenia służby ratowniczej oraz do nadawania stopni ratowniczych i określania uprawnień do prowadzenia działań ratowniczych, w zależności od posiadanych kwalifikacji” uprawnione były specjalistyczne organizacje ratownicze⁸. Uprawnienie to wynikało z przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 listopada 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązków i uprawnień specjalistycznych organizacji ratowniczych, warunków ich wykonywania przez inne organizacje ratownicze oraz rodzaju i wysokości świadczeń przysługujących ratownikom górskim i wodnym w związku z udziałem w akcji ratowniczej⁹, a wcześniej z przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 maja 1997 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązków i uprawnień specjalistycznych organizacji ratowniczych oraz wysokości świadczeń przysługujących ratownikom górskim i wodnym.¹⁰ Przepisy przedmiotowego rozporządzenia status specjalistycznej organizacji ratowniczej przyznawały Tatrzańskiemu Ochotniczemu Pogotowiu Ratunkowemu oraz Górskiemu Ochotniczemu Pogotowiu Ratunkowemu.

Ustawa wymaga, by ratownik górski obok posiadania uprawnień ratowniczych lub instruktorskich w zakresie ratownictwa górskiego”, a także „posiadania specjalistycznej wiedzy z zakresu technik ratownictwa górskiego i topografii obszaru, na którym działa dany podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego” spełniał również wymagania określone w ustawie z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym dla lekarza systemu, pielęgniarki systemu, ratownika medycznego realizującego doskonalenie zawodowe lub ratownika.

W świetle art. 3 pkt 3 ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym lekarzem systemu jest lekarz:

- a) posiadający specjalizację lub tytuł specjalisty w dziedzinie: anestezyjologii i intensywnej terapii, medycyny ratunkowej lub neurologii albo lekarza po drugim roku specjalizacji w tej dziedzinie, który kontynuuje szkolenie specjalizacyjne, lub
- b) posiadający specjalizację lub tytuł specjalisty w dziedzinie: chorób wewnętrznych, kardiologii, chirurgii ogólnej, chirurgii dziecięcej, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, ortopedii i traumatologii lub pediatrii, lub
- c) który w ramach szkolenia specjalizacyjnego ukończył moduł podstawowy w dziedzinie: chorób wewnętrznych, pediatrii lub chirurgii ogólnej i kontynuuje lub zakończył szkolenie specjalizacyjne oraz uzyskał tytuł specjalisty

- z zastrzeżeniem art. 57 ww. ustawy, zgodnie z którym do dnia 31 grudnia 2020 r. lekarzem systemu może być lekarz posiadający 3000 godzin w wykonywaniu zawodu lekarza w szpitalnym oddziale ratunkowym, zespole ratownictwa medycznego, lotniczym zespole ratownictwa medycznego lub izbie przyjęć szpitala, który rozpoczął szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie medycyny ratunkowej do dnia 1 stycznia 2018 r.

Natomiast pielęgniarką systemu jest pielęgniarkę posiadającą tytuł specjalisty lub specjalizującą się w dziedzinie pielęgniarstwa ratunkowego, anestezyjologii i intensywnej opieki, chirurgii, kardiologii, pediatrii, a także pielęgniarkę posiadającą ukończony kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa ratunkowego, anestezyjologii i intensywnej opieki, chirurgii, kardiologii, pediatrii oraz posiadającą co

⁸ Za specjalistyczną organizację ratowniczą uznane było Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe oraz Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe.

⁹ Dz.U. Nr 193, poz. 1624.

¹⁰ Dz.U. Nr 47, poz. 303.

najmniej 3-letni staż pracy w oddziałach tych specjalności, oddziałach pomocy doraźnej, izbach przyjęć lub pogotowiu ratunkowym (art. 3 pkt 6 ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym).

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym zawód ratownika medycznego może wykonywać osoba, która:

- 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
- 2) posiada stan zdrowia pozwalający na wykonywanie tego zawodu;
- 3) wykazuje znajomość języka polskiego w stopniu wystarczającym do wykonywania tego zawodu i złożyła oświadczenie o następującej treści: „Oświadczam, że władam językiem polskim w mowie i piśmie w zakresie niezbędnym do wykonywania zawodu ratownika medycznego” chyba, że ukończyła studia wyższe na kierunku (specjalności) ratownictwo medyczne lub studia w zakresie ratownictwa medycznego, prowadzone w języku polskim lub publiczną szkołę policealną lub niepubliczną szkołę policealną o uprawnieniach szkoły publicznej, kształcąca w języku polskim;
- 4) spełnia następujące wymagania:
 - a) rozpoczęła przed dniem 1 października 2019 r. studia wyższe na kierunku (specjalności) ratownictwo medyczne i uzyskała tytuł zawodowy licencjata lub magistra na tym kierunku (specjalności) lub
 - b) rozpoczęła po roku akademickim 2018/2019 studia wyższe przygotowujące do wykonywania zawodu ratownika medycznego, prowadzone zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 68 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce¹¹, i uzyskała tytuł zawodowy licencjata oraz złożyła z wynikiem pozytywnym Państwowy Egzamin z Ratownictwa Medycznego, lub
 - c) rozpoczęła przed dniem 1 marca 2013 r. naukę w publicznej szkole policealnej lub niepublicznej szkole policealnej o uprawnieniach szkoły publicznej i uzyskała dyplom potwierdzający uzyskanie tytułu zawodowego ratownik medyczny albo dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie ratownik medyczny, lub
 - d) posiada dyplom wydany w państwie innym niż państwo członkowskie Unii Europejskiej, Konfederacja Szwajcarska lub państwo członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strona umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, uznany w Rzeczypospolitej Polskiej za równoważny z dyplomem uzyskiwanym w Rzeczypospolitej Polskiej, potwierdzającym tytuł zawodowy ratownik medyczny, i uzyskała prawo pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zgodnie z odrębnymi przepisami, lub
 - e) posiada kwalifikacje do wykonywania zawodu ratownika medycznego nabyte w państwie członkowskim Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, uznane w Rzeczypospolitej Polskiej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej¹².

Z kolei - zgodnie z art. 13 ust 1 i 1a ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym - ratownikiem może być osoba:

- 1) posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych;

¹¹ Dz.U. z 2020 r. poz. 85

¹² Dz.U. z 2018 r. poz. 2272, z późn. zm.

- 2) posiadająca ważne zaświadczenie o ukończeniu kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy, zwanego dalej „kursem”, i uzyskaniu tytułu ratownika;
- 3) której stan zdrowia pozwala na udzielanie kwalifikowanej pierwszej pomocy.

Zasady przeprowadzania kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy i uzyskaniu tytułu ratownika określają przepisy ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (art. 13 ust. 2 -7) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 19 marca 2007 r. w sprawie kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy¹³.

Zgodnie z § 9 ust. 2 ww. rozporządzenia zaświadczenie o ukończeniu kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy ważne jest przez okres 3 lat od dnia jego wydania.

Za spełniającą wymagania, o których mowa w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, może być uznana osoba, która posiada zaświadczenie o ukończeniu szkolenia w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy i uzyskaniu tytułu ratownika, wydane na zasadach określonych przez przepisy rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministra Obrony Narodowej z dnia 12 grudnia 2008 r. w sprawie szkoleń w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy¹⁴.

Ratownik posiadający kwalifikacje wymagane dla ratownika medycznego, lekarza systemu lub pielęgniarki systemu, realizujący doskonalenie zawodowe, posiada uprawnienia do udzielania kwalifikowanej pierwszej pomocy bez obowiązku ukończenia kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy.

Zgodnie z art. 12d ust. 1 i 2 ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym przebieg doskonalenia zawodowego ratownika medycznego dokumentuje się w karcie doskonalenia zawodowego. Kartę doskonalenia zawodowego na wniosek ratownika medycznego wydaje wojewoda właściwy ze względu na miejsce zamieszkania ratownika medycznego, a w przypadku gdy nie jest możliwe ustalenie właściwego wojewody - Wojewoda Mazowiecki.

Analogiczny obowiązek udokumentowania realizacji obowiązku doskonalenia zawodowego ciąży na lekarzu systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne wykonującym działania ratownicze w charakterze ratownika górskiego - zgodnie z § 4 rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 października 2004 r. w sprawie sposobów dopełnienia obowiązku doskonalenia zawodowego lekarzy i lekarzy dentyistów¹⁵ lekarz realizujący obowiązek doskonalenia zawodowego prowadzi indywidualną ewidencję przebiegu doskonalenia zawodowego, w formie „Ewidencji Doskonalenia Zawodowego”, której wzór jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

Natomiast pielęgniarka systemu, stosownie do art. art. 61 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej¹⁶ ma obowiązek stałego aktualizowania swojej wiedzy i umiejętności zawodowych oraz prawo do doskonalenia zawodowego w różnych rodzajach kształcenia podyplomowego. Za spełnienie tego obowiązku uważa się również kształcenie podyplomowe odbywane w ramach studiów podyplomowych w dziedzinie mającej zastosowanie w ochronie zdrowia.

¹³ Dz. U. poz. 408, z późn. zm.

¹⁴ Dz.U. poz. 1537, z późn. zm.

¹⁵ Dz.U. z 2017 r. poz. 1923 z późn.zm.

¹⁶ Dz.U. z 2019 r. poz. 576 z późn. zm.

Podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego powinien posiadać dokumenty potwierdzające, że ratownicy górscy, którymi dysponuje spełniają wymagania określone w art. 2 pkt 5 ustawy oraz powinien czuwać nad prawidłowością i ważnością tych dokumentów i kwalifikacji.

Podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa górskiego, ratownictwo górskie oraz pozostałe zadania określone w ustawie mogą wykonywać wyłącznie przy pomocy osób, które są ratownikami górskimi (ustawa nie przewiduje zadań dla np. kandydatów na ratownika górskiego czy też stażystów). Dedykowanie do wykonywania ratownictwa górskiego osób, które nie spełniają ustawowych warunków dla ratownika górskiego jest naruszeniem przepisów ustawy i narażaniem na niebezpieczeństwo osób przebywających w górach.

Zapewnianie stanu gotowości do wykonywania ratownictwa górskiego, poprzez utrzymywanie stałych dyżurów ratowników górskich oznacza faktyczną gotowość podmiotu uprawnionego do wykonywania ratownictwa górskiego i ratowników pełniących dyżur do podejmowania działań ratowniczych. Oznacza to, że ratownicy górscy, pełniący dyżur są w stanie w każdej chwili, niezwłocznie – po otrzymaniu zgłoszenia o wypadku – przystąpić do działań ratowniczych; że nie wykonują oni tym samym czasie (w czasie dyżuru) czynności, które kolidowałyby z możliwością pełnego wywiązania się z istotnych obowiązków ratowników górskich w trakcie dyżuru (tj. np. przyjęciem zgłoszenia o wypadku lub zagrożeniu, dotarciem do miejsca wypadku z odpowiednim sprzętem ratunkowym).

Z tego też względu, pełnienie dyżuru przez ratownika górskiego w ramach zapewniania stanu gotowości do wykonywania ratownictwa górskiego, z równoczesnym wykonywaniem przez niego innych obowiązków, wynikających np. z umowy o pracę, powołania, mianowania czy zlecenia i niejako „przy okazji” - nie jest pełnieniem dyżuru w rozumieniu ustawy.

Stały dyżur pełniony może być w siedzibie podmiotu uprawnionego do wykonywania ratownictwa górskiego, w bazach ratowniczych, bezpośrednio w górskich (np. patrole). Dodatkowo dyżur pełniony może być w miejscu zamieszkania ratowników górskich, o ile zagwarantowane zostanie niezwłoczne podejmowanie działań ratowniczych przez tych ratowników.

Posiadanie przez podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego siedziby jedynie w postaci adresu korespondencyjnego, w świetle przepisów ustawy, nie spełnia przesłanki, o której mowa w art. 5 ust. 2 pkt 3 ustawy. Spełnieniem tego warunku będzie posiadanie siedziby w postaci lokalu należącego do podmiotu uprawnionego do wykonywania ratownictwa górskiego lub lokalu wynajętego od innej osoby, gdzie dokonywane będą czynności prowadzenia spraw (zarządzania) w zakresie ratownictwa górskiego, gdzie koncentrują się czynności organu zarządzającego, odbywają się jego posiedzenia, przechowywana jest dokumentacja związana z wykonywaną działalnością.

W miejscu pełnienia stałego dyżuru podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego musi gwarantować odbiór zgłoszeń alarmowych oraz zapewniać łączność ze służbami ustawowo powołanymi do niesienia pomocy, jednostkami systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne.

Podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego powinien posiadać dokumentację potwierdzającą zapewnianie stanu gotowości do wykonywania ratownictwa górskiego i pełnienia stałych dyżurów ratowników górskich.

Analogiczna dokumentacja powinna również być prowadzona w odniesieniu do zorganizowanych terenów narciarskich, na których na podstawie umów z zarządzającymi tymi terenami zawartymi w trybie art. 7 ust. 2 pkt 4 ustawy, podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego wykonuje ratownictwo narciarskie.

Środki łączności, które powinien posiadać podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego dedykowane mają być wyłącznie do odbioru zgłoszeń alarmowych (każdy inny środek łączności nie gwarantuje odbioru zgłoszenia alarmowego z uwagi np. na prowadzoną rozmowę prywatną lub służbową).

Numer alarmowy, który przeznaczony jest do przyjmowania zgłoszeń powinien być upubliczniony, podany do ogólnej wiadomości publicznej, a także służbom ustawowo powołanym do niesienia pomocy (np. jednostkom państwowej straży pożarnej, jednostkom systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne, centrum powiadamiania ratunkowego, centrum zarządzania kryzysowego) właściwych dla obszaru, na którym wykonywane jest ratownictwo górskie.

W dyspozycji podmiotu uprawnionego do wykonywania ratownictwa górskiego powinien znajdować się sprzęt specjalistyczny, środki transportu i łączności niezbędne do wykonywania ratownictwa górskiego.

Sprzęt specjalistyczny, środki łączności oraz transportu nie muszą stanowić przedmiotu własności podmiotu uprawnionego do wykonywania ratownictwa górskiego; podmiot może go także posiadać na podstawie innego tytułu prawnego, np. prawa dzierżawy, najmu, użyczenia, użytkowania, itp. Ważne jest, by podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego mógł go swobodnie i faktycznie używać do działań ratowniczych.

Sprzęt ratunkowy, środki transportu oraz łączności powinny być w sprawne, by możliwe było ich wykorzystanie do działań ratowniczych.

II. Prowadzenie działalności profilaktycznej i edukacyjnej dotyczącej bezpieczeństwa na obszarach górskich i na zorganizowanych terenach narciarskich

Stosownie do art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy, podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa górskiego prowadzą działalność profilaktyczną i edukacyjną dotyczącą bezpieczeństwa w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich.

Obowiązek prowadzenia działalności profilaktycznej i edukacyjnej dotyczącej bezpieczeństwa w jest niezależny od obowiązków wynikających z umów zawartych z zarządzającymi zorganizowanymi terenami narciarskimi. Wszystko to, co podmiot realizuje w trakcie realizacji umowy na wykonywanie ratownictwa narciarskiego, czyli – informowanie o profilaktycznej i informacyjnej dotyczącej bezpieczeństwa podczas uprawiania narciarstwa i snowboardingu zagrożeniach oraz zasadach korzystania ze zorganizowanych terenów narciarskich, pouczanie na temat bezpieczeństwa w związku z korzystaniem ze zorganizowanych terenów narciarskich – realizowane w trakcie zabezpieczenia zorganizowanego terenu narciarskiego, nie stanowi działalności profilaktycznej i edukacyjnej w rozumieniu ustawy, ponieważ mieści się w zakresie organizowania, kierowania i bezpośredniego prowadzenia działań ratowniczych, na które strony umowy zawarły stosowną umowę. Wymieniony powyżej szereg działań stanowi w takim przypadku o podstawowej działalności ratowniczej, której celem jest zapewnienie ratownictwa narciarskiego na zorganizowanych terenach narciarskich.

Prowadzenie „pokazów ratownictwa górskiego” w sytuacji, kiedy przedmiotowym pokazom nie będzie towarzyszyło przekazywanie informacji o zasadach bezpiecznego zachowania się na obszarach górskich nie będzie uznane za realizację obowiązku prowadzenia działalności profilaktycznej i edukacyjnej.

Prowadzenie działalności profilaktycznej i edukacyjnej powinno być udokumentowane przez podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego (np. konspekty spotkań, podziękowania od uczestników, itp.).

Prowadzenie działalności profilaktycznej i edukacyjnej nie może odbywać się kosztem zapewnienia stanu gotowości do wykonywania ratownictwa górskiego.

III. Prowadzenie dokumentacji działań ratowniczych

Podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa górskiego obowiązane są do dokumentacji działań ratowniczych.

Ustawa nie określa, jakie inne dokumenty, poza rejestrem działań ratowniczych składają się na dokumentację działań ratowniczych. Stąd też dopuszczalne jest, by podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego samodzielnie określił, jakiego rodzaju dokumenty będą składać się u niego na dokumentację działań ratowniczych, określił wzory tych dokumentów oraz zasady ich sporządzania/wypełniania (za wyjątkiem rejestru działań ratowniczych, w przypadku którego ustawa określa, jakie dane powinien zawierać). W świetle art. 6 ustawy zasadnym jest, by w dokumentacji działań ratowniczych znalazły odzwierciedlenie następujące dane:

- 1) fakt przyjęcia zgłoszenia o wypadku lub zagrożeniu – w tym informacje dotyczące czasu przyjęcia zgłoszenia, od kogo pochodzi powiadomienie oraz działaniach podjętych po przyjęciu zgłoszenia;
- 2) fakt podejmowanych działań ratowniczych na miejscu wypadku lub zagrożenia – w tym dane dotyczące czasu dotarcia do miejsca wypadku lub zagrożenia, rodzaju podejmowanych działań, w razie konieczności udzielenia kwalifikowanej pierwszej pomocy wskazanie zakresu czynności wykonanych przez ratownika w ramach kwalifikowanej pierwszej pomocy (zakres czynności wykonywanych przez ratownika w ramach kwalifikowanej pierwszej pomocy określa art. 14 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym), zabezpieczeniu miejsca wypadku lub zagrożenia, ewakuacji osób z miejsca stanowiącego zagrożenie dla życia lub zdrowia; transporcie osób, które uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia, przekazanie jednostkom systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego; poszukiwaniu osób zaginionych na obszarze wodnym, transporcie zwłok z gór.

Zgodnie z ustawą (art. 7 ust. 3) rejestr działań ratowniczych, obejmuje następujące dane:

- 1) imię i nazwisko, datę i miejsce urodzenia oraz adres zamieszkania osoby, której udzielono pomocy w ramach działań ratowniczych;
- 2) rodzaj doznanego urazu lub zachorowania osoby, o której mowa w pkt 1;
- 3) rodzaj udzielonej pomocy;
- 4) miejsce wypadku lub innego zdarzenia;
- 5) imiona i nazwiska ratowników górskich udzielających pomocy;
- 6) datę prowadzenia działań ratowniczych;
- 7) czas i miejsce przekazania osoby, o której mowa w pkt 1, jednostkom systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne lub innym służbom.

Rejestr działań ratowniczych powinien stanowić jeden dokument (ustawodawca posługuje się liczbą pojedynczą), w którym odnotowywane powinny być wszystkie przypadki prowadzenia działań ratowniczych przez podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego.

Podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego powinien również prowadzić ewidencję wniosków o udostępnienie informacji z rejestru działań ratowniczych.

Z uwagi na to, że ustawa nie określa formy, w jakiej powinna być prowadzona dokumentacja działań ratowniczych, w tym rejestr, dopuszczalne jest, by była ona prowadzona w formie papierowej lub elektronicznej. Bez względu na formę, dokumentacja działań ratowniczych powinna być prowadzona w sposób zapewniający jej kompletność (numerowane strony, zwarta forma, itp.); powinna być trwale oznaczona nazwą (pełną lub skróconą) podmiotu; zapisy w dokumentach i rejestrze powinny być dokonywane w sposób trwały, bez pozostawiania miejsc pozwalających na późniejsze dopiski lub zmiany; dokumentacja działań ratowniczych powinna być prowadzona chronologicznie, starannie (bez skreśleń, nadpisań, itp.). Jeśli dokonywane są poprawki, wówczas powinny być one opisane poprzez podanie daty i podpisu osoby dokonującej poprawki.

Ponadto, dane osobowe, zgromadzone w rejestrze działań ratowniczych, podlegają zabezpieczeniom zapobiegającym nadużyciom lub niezgodnemu z prawem dostępowi lub przekazywaniu polegającym co najmniej na:

- 1) dopuszczeniu do przetwarzania danych osobowych wyłącznie osób posiadających pisemne upoważnienie wydane przez administratora danych;
- 2) pisemnym zobowiązaniu osób upoważnionych do przetwarzania danych osobowych do zachowania ich w poufności.

Dokumentacja powinna być przechowywana starannie, w ustalonej kolejności; w przypadku prowadzenia dokumentacji przy użyciu komputera należy określić zasady ochrony danych, w tym w szczególności metody zabezpieczenia dostępu do danych i systemu ich przetwarzania, a także zapewnić trwałość zapisu informacji (np. wydruki, kopie bezpieczeństwa itp.), przez czas nie krótszy od wymaganego dla przechowywania tych informacji. Zasadnym jest również stosowanie środków technicznych i/lub organizacyjnych, zapewniających fizyczną ochronę dokumentacji działań ratowniczych np. przed utratą (kradzież), uszkodzeniem lub zniszczeniem.

Analogicznie należy postępować z rejestrem wypadków na zorganizowanych terenach narciarskich, jeśli podmiot uprawniony do wykonywania ratownictwa górskiego został przez zarządzającego danym zorganizowanym terenem narciarskim na podstawie art. 37 ust. 2 ustawy upoważniony do prowadzenia ww. rejestru oraz w odniesieniu do rejestru wypadków na zorganizowanym terenie narciarskim przekazanych przez zarządzającego zorganizowanym terenem narciarskim, który trwale zaprzestał wykonywać działalność gospodarczą (art. 37 ust. 7).

IV. Pozostałe obowiązki i uprawnienia podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa górskiego

W związku z uprawnieniem podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa górskiego do wydawania zaleceń - z chwilą stwierdzenia zagrożeń nadzwyczajnych, które mają istotny wpływ na bezpieczeństwo osób w górach lub na zorganizowanych terenach narciarskich:

- 1) zarządzającemu zorganizowanym terenem narciarskim oraz podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 1, w sprawie usunięcia stwierdzonych zagrożeń w zakresie bezpieczeństwa osób lub wstrzymania eksploatacji obiektu i urządzenia, lub zamknięcia terenu dla ruchu osób do czasu ustąpienia lub usunięcia tych zagrożeń;
- 2) osobom uprawiającym sport, rekreację lub turystykę w górach lub na zorganizowanych terenach narciarskich

podmioty powinny posiadać dokumentację związaną z ww. działalnością, tj. kopie wydanych na piśmie zaleceń oraz kopie pisemnego potwierdzenia wydanych ustnie zaleceń. Dokumenty te, poza

określeniem rodzaju stwierdzonego zagrożenia nadzwyczajnego, nazwy podmiotu uprawnionego do wykonywania ratownictwa górskiego oraz imienia i nazwiska osoby wydającej zalecenie powinno również zawierać określanie adresata zalecenia oraz treść zalecenia. Podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa górskiego powinny również posiadać dowód doręczenia pisemnego potwierdzenia wydanych ustnie zaleceń.

Ustawodawca nie przewidział żadnych uprawnień kontrolnych dla podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa górskiego, stąd też jako niemające podstaw prawnych są działania tych podmiotów, polegające na dokonywaniu „kontroli”, „audytów”, „przeглядów” pod względem zapewnienia warunków bezpieczeństwa przez zarządzających zorganizowanymi terenami narciarskimi i sposobu realizacji przez nich obowiązków określanych ustawą w zakresie bezpieczeństwa na tych terenach.

Zgodnie z ustawą, podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa górskiego mogą natomiast, na wniosek organu jednostki samorządu terytorialnego, dyrektora parku narodowego lub krajobrazowego, albo zarządzającego zorganizowanym terenem narciarskim, osoby fizycznej, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej prowadzącej działalność w zakresie sportu, rekreacji lub turystyki opinie dotyczące warunków bezpieczeństwa osób uprawiających sport, rekreację lub turystykę w górach lub na zorganizowanych terenach narciarskich.

Do podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa górskiego należy również opracowywanie komunikatu lawinowego w odniesieniu do terenu działania. Treść komunikatu lawinowego podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa górskiego udostępniają do wiadomości właściwych miejscowo dyrektorów parków narodowych oraz krajobrazowych, którzy przekazują go do publicznej wiadomości, w sposób zwyczajowo przyjęty, w szczególności poprzez zamieszczenie go na stronie internetowej lub na tablicach informacyjnych.

Ponadto podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa górskiego uprawnione są także do:

- 1) prowadzenia ewakuacji osób z kolei linowych przeznaczonych do transportu osób oraz organizowania i prowadzenia szkolenia wysokościowego z ewakuacji osób z unieruchomionych kolei linowych przeznaczonych do transportu osób, w szczególności dla pracowników zorganizowanych terenów narciarskich, na których te urządzenia się znajdują;
- 2) zabezpieczania w zakresie ratownictwa górskiego i narciarskiego imprez sportowych oraz imprez turystycznych na wniosek ich organizatora;
- 3) organizowania, kierowania, koordynowania i bezpośredniego prowadzenia działań ratowniczych na zorganizowanych terenach narciarskich na podstawie umowy z zarządzającym zorganizowanym terenem narciarskim;
- 4) brania udziału w działaniach ratowniczych poza obszarem gór ze szczególnym uwzględnieniem klęsk żywiołowych i katastrof na wezwanie właściwych służb i sztabów kryzysowych;
- 5) organizowania i prowadzenia szkolenia dla osób uprawiających sport, rekreację lub turystykę w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień bezpieczeństwa.